

Bestemmelse om uniformer

fastsettes til bruk

Oslo, 25. september 2020

Elisabeth Natvig
viseadmiral
sjef Forsvarsstaben

Metadata

KORTTITTEL:	Uniformsbestemmelsen
SIKKERHETSGRADERING:	Ugradert
UTGIVER:	Sjef Forsvarsstaben
SAKSBEHANDLENDE AVDELING:	Forsvarsstaben/Lederstøtteseksjonen
FAGMYNDIGHET:	-
FAGANSVAR:	-
GJELDER FOR:	Forsvaret m.m.
HJEMMEL:	Instruks for sjef Forsvarsstaben pkt. 3.1 c, jf. forsvarstilsatteforskriften § 3, vernepliktsforskriften § 87
IKRAFTTREDELSE:	2020-10-01
FORRIGE VERSJON:	2018-07-01

Innhold

1 Innledning	5
1.1 FORMÅL	5
1.2 VIRKEOMRÅDE	5
1.3 GRENWISE UNIFORMSBESTEMMELSER	5
1.4 BRUDD PÅ BESTEMMELSENE	5
2 Militær uniform	5
2.1 BÆRING AV UNIFORM	5
2.1.1 Hjemmel	5
2.1.2 Respekt	5
2.1.3 Daglig tjeneste	5
2.1.4 Tjenestegjøring i andre forsvarsgrener	6
2.1.5 Utlandet	6
2.1.6 Politiske demonstrasjoner mv.	6
2.1.7 Rettergang	6
2.1.8 Moteoppvisning, skuespill, filmopptak m.m.	6
2.1.9 Ikke stadig tjenestegjørende personell	6
2.2 BRUK AV UNIFORM	7
2.2.1 Myndighet	7
2.2.2 Ensartet uniformsantrekk	7
2.2.3 Fastsatt modell og snitt	7
2.2.4 Vedlikehold	7
2.2.5 Komplette uniformsutstyr	7
2.2.6 Kassering og salg	8
2.2.7 Sommerantrekk	8
2.2.8 Antrekk i dårlig vær	8
2.2.9 Lettelser i antrekk	8
2.2.10 Vernehensyn	8
2.2.11 Graviditet	8
2.2.12 Uniformsgodtgjøring	8
2.2.13 Uniformsutgifter ved midlertidig disponering til høyere grad	8
2.2.14 Konvertering til annen forsvarsgren	9
2.3 UNIFORMSARTIKLER M.M.	9
2.3.1 Uniformslue og hansker	9

2.3.2 Navneskilt og navnebånd	9
2.3.3 Lommer	10
2.3.4 Solbriller	10
2.3.5 Refleks	10
2.3.6 Sørgebånd	10
2.3.7 Sivile effekter	10
2.4 MERKER OG TEGN	10
2.4.1 Generelt.....	10
2.4.2 Dekorasjoner.....	10
2.4.3 Avdelingsmerker og flagg.....	11
2.4.4 Utdanningstegn	11
2.4.5 Kvalifiseringstegn og spesialisttegn.....	11
2.5 HÅR, SMYKKER OG TATOVERINGER	11
2.5.1 Hår, skjegg, kinnskjegg og bart	11
2.5.2 Smykker m.m.	12
2.5.3 Tatoveringer	12
2.6 RELIGIØSE SYMBOLER OG EFFEKTER	12
2.6.1 Generelt.....	12
2.6.2 Kristendom	12
2.6.3 Islam.....	13
2.6.4 Sikhisme	13
2.6.5 Jødedom	13
3 Sivilt antrekk.....	13
3.1 SIVILT ANTREKK I TJENESTEN	13
3.2 SIVILT ANTREKK PÅ FRITIDEN.....	13
3.3 UNIFORMSEFFEKTER TIL SIVILT ANTREKK	13
4 Kleskode for sivilt tilsatte	14
5 Korresponderende antrekk	14
5.1 KORRESPONDERENDE ANTREKK MELLOM FORSVARSGRENENE	14
5.2 ÆKVIVALENTE MILITÆRE OG SIVILE ANTREKK	18
5.3 RIKTIG ANTREKK TIL ULIKE ANLEDNINGER	18
6 Ikrafttredelse	19

Forord

Forsvarets uniformer har lange tradisjoner, og gir brukeren autoritet og verdighet. I tillegg gir uniformene beskyttelse både nasjonalt og internasjonalt i krig og fred. Uniformen gjør militært personell synlig i samfunnet og er et viktig element i profilering av Forsvaret. En militær uniform gir bæreren en offisiell status, og gjennom uniformen representerer bæreren sin forsvarsgren innen vårt forsvar og i enkelte situasjoner også vårt land utad. Det medfører en forpliktelse for hvorledes uniformen ser ut, og stiller krav til bærerens personlige holdning og oppførsel. Uniformen forsterker behovet for å følge de allmenne regler for skikk og bruk.

Denne bestemmelsen regulerer forhold knyttet til bruk av uniform som anses som allmenngyldige. Uniformsbestemmelsen angir også hvilke uniformer som korresponderer forsvarsgrenene i mellom, og felles betegnelser på antrekkstypene. I tillegg til denne bestemmelsen utgir sjefene for de respektive forsvarsgrenene uniformsbestemmelser for å ivareta særskilte behov og krav for bruk av uniform for den enkelte forsvarsgren, og som gjelder for alt personell som bærer forsvarsgrenens uniformer.

Jeg forventer at underlagte sjefer på alle nivåer utøver sitt sjefsansvar når det gjelder bruk av uniformer i egen avdeling. Videre forventer jeg at alt militært personell gjør seg kjent med innholdet i denne bestemmelsen og den respektive forsvarsgrens særskilte bestemmelser, og at uniform bæres i henhold til disse bestemmelsene. Å vise stolthet og respekt for uniformen fremmer anseelsen til Forsvaret.

Elisabeth Natvig
viseadmiral
sjef Forsvarsstaben

1 Innledning

1.1 Formål

Uniformsbestemmelsen skal sikre enhetlig og korrekt bruk av uniform. Bestemmelsen tar for seg krav og plikter som anses allmenngyldige og som gjelder alt personell som bærer uniform. Bestemmelsen skal også bidra til at sivil bekledning holder en viss standard.

1.2 Virkeområde

Bestemmelsen gjelder bruk av uniform og bekledning, både nasjonalt og internasjonalt. Bestemmelsen gjelder vernepliktige, militært tilsatte i Forsvaret, militært tilsatte som er beordret til stillinger utenfor Forsvaret, og andre tjenesteppliktige. Pkt. 4 gjelder sivilt tilsatte i Forsvaret.

1.3 Grenvise uniformsbestemmelser

Sjefene for de respektive forsvarsgrenene skal utgi uniformsbestemmelser for å ivareta særskilte behov og krav for bruk av uniform for den enkelte forsvarsgren. Grenspesifikke uniformsbestemmelser skal være innenfor rammene av disse bestemmelsene. De grenspesifikke uniformsbestemmelsene gjelder for alt personell som bærer forsvarsgrenens uniformer.

1.4 Brudd på bestemmelsene

Brudd på uniformsbestemmelsene er refsbart, og kan også være straffbart som brudd på militær straffelov § 77¹ eller straffelovens § 165².

Sjef Forsvarsstaben (SJ FST) forventer at sjefer med disiplinærmyndighet iverksetter etterforskning av gjentakelsestiltfeller, og av enkeltstående brudd som ikke er ubetydelige. Spørsmål om etterforskning og utøvelse av disiplinærmyndighet rettes til krigsadvokaten, jf. disiplinærloven § 15.

2 Militær uniform

2.1 Bæring av uniform

2.1.1 Hjemmel

Bæring av uniform skal kun skje med hjemmel i, og i tråd med reglene i, denne uniformsbestemmelsen og de forsvarsgrenvise uniformsbestemmelsene.

2.1.2 Respekt

Forsvarets uniformer skal bæres og behandles med respekt.

2.1.3 Daglig tjeneste

Militært personell skal bære uniform i den daglige tjenesten. Unntak kan bare gis for avdelinger og enkeltpersoner når helt spesielle forhold tilsier bruk av sivile klær. Slike unntak gis av DIF-sjef når det gjelder avdelinger, og avdelingsjef når det gjelder enkeltpersoner.

Uniform skal bæres ved formelle anledninger, samt ved sammenkomster av tjenstlig eller sosial art når bruk av uniform iht. vanlig praksis vil være korrekt. Hva som er vanlig praksis besluttes om nødvendig av sjefen eller eldste deltaker.

Uniform og/eller uniformseffekter skal normalt ikke bæres på fritiden. Parade-, messe- og tjenesteantrekk kan likevel bæres på nasjonale høytidsdager eller i formelle sammenhenger hvor det er alminnelig akseptert, jf. pkt. 5.3.

¹ Militær straffelovs § 77 angir straff for unnlatelse av å utføre, eller overtredelse av, militær tjenestepplikt.

² Straffelovens § 165 angir straff for den som ved uhjemlet bruk av uniform eller på annen måte offentlig utgir seg for å ha offentlig myndighet på en slik måte at det er egnet til å skape uleilighet for noen eller svekke tilliten til den offentlige myndigheten.

2.1.4 Tjenestegjøring i andre forsvarsgrener

Personell som tjenestegjør i andre forsvarsgrener, skal som hovedregel bære egen forsvarsgrens uniform. Det kan gjøres unntak der tjenesten medfører behov for spesielle antrekk, noe som kan reguleres i de grenvise uniformsbestemmelsene. Dette gjelder også personell som tjenestegjør i Heimevernet.

2.1.5 Utlandet

Under beordret tjeneste, skole eller kurs i utlandet bæres uniform når ikke annet er bestemt. Bruk av uniform skal normalt innskrenkes til selve tjenesten, på skolen, på kurset eller på arrangementet. Ved opphold og reise forøvrig nyttes sivilt antrekk.

Under annet arrangement kan uniform bæres etter innhentet skriftlig godkjenning fra egen forsvarsgrens stab. Før godkjenning gis, skal Den norske ambassade eller tilsvarende i det land man skal oppholde seg i, innhente en formell tillatelse for bruk av uniform hos myndighetene i besøkslandet.

2.1.6 Politiske demonstrasjoner mv.

Militært personell kan delta i lovlige politiske demonstrasjoner når disse ikke er rettet mot Forsvaret. Ved slik deltagelse skal sivilt antrekk nyttes. Tilsvarende gjelder ved offentlig utdeling av politiske skrifter, løpesedler o.l.

2.1.7 Rettergang

Militært personell som er under straffeforfølgning kan ved fremmøte eller fremstilling i retten nytte militær uniform når:

- a) tiltalen er tatt ut av den militære påtalemyndighet
- b) møtende aktor tilhører den militære påtalemyndighet, selv om tiltalen er tatt ut av sivil påtalemyndighet, med mindre noe annet er bestemt av den tiltaltes foresatte sjef for vedkommende sak

I alle andre straffesaker skal sivilt antrekk nyttes av tiltalte.

Militært personell som møter som part i retts sak utenom straffesak, hvor staten ved forsvarsdepartementet er motpart, kan tillates å nytte militær uniform når foresatt sjef finner det rimelig på grunn av sakens militære karakter.

Militært personell som møter som vitner ved rettergang kan nytte militær uniform når de møter i kraft av sin tjenestestilling.

2.1.8 Moteoppvisning, skuespill, filmopptak m.m.

Uniform og uniformsartikler tillates normalt ikke brukt ved moteoppvisning, skuespill, filmopptak m.m. Forespørsel om slik bruk forelegges SJ FST. Jf. for øvrig *Bestemmelse for Forsvarets støtte til eksterne aktører*.

2.1.9 Ikke stadig tjenestegjørende personell

Offiserer, befal, grenaderer eller konstabler som ikke er i tjeneste, inkludert pensjonerte offiserer, befal, grenaderer eller konstabler, har rett til å bære uniform ved anledninger av militær eller sivil art der bruk av uniform er passende. Ikke stadig tjenestegjørende offiserer, befal, grenaderer eller konstabler kan bruke den uniformen som var reglementert ved avskjeden eller gjeldende uniform³.

Ikke stadig tjenestegjørende personell skal ikke nytte uniform ved anledninger eller ved utførelse av oppgaver hvor det er nærliggende at publikum får en oppfatning av at vedkommende innehar noen form for militær myndighet.

³ Uniformen skal da nyttes uten tjenestegjøringstegn og med fast grad, tildelte og dokumenterte medaljer og troppeartstegn eller tilsvarende iht. den enkeltes rulleblad.

Tillatelse til å bære uniform kan trekkes tilbake av grensjef hvis personellet har gjort seg skyldig i uverdige forhold under opptreden i uniform, eller ved grovt brudd på uniformsbestemmelsene forøvrig.

Offiserer, befal, grenaderer eller konstabler engasjert på pensjonistvilkår i Forsvaret, skal som hovedregel ikke bære uniform i den daglige tjeneste. Avdelingssjef kan imidlertid gi tillatelse eller bestemme at uniform skal nyttes når dette er nødvendig eller passende for de oppgaver personellet er gitt.

Alle som har fullført sin førstegangstjeneste kan bruke den uniformsluen vedkommende hadde da han eller hun var tjenestegjørende, ved anledninger av militær eller sivil art der bruk av uniforms-lue er passende, jf. pkt. 5.3.

2.2 Bruk av uniform

2.2.1 Myndighet

Avdelingssjef kan gi ut regler for bruk av uniform for egen avdeling og innen eget ansvarsområde, iht. disse bestemmelsene.

2.2.2 Ensartet uniformsantrekk

Som hovedregel skal det tilstrebes ensartet antrekk for alle med samme eller tilsvarende arbeidsforhold ved avdelingen, stasjonen eller fartøyet. Ved formelle oppstillinger skal antrekket være ensartet for samme kategori personell. I den daglige tjeneste forøvrig kan sjefen tillate en viss variasjon etter forholdene. Under alle omstendigheter skal antrekket være fullstendig og korrekt.

Det er ikke tillatt å blande feltantrekk med tjenesteantrekk, eller grønt feltantrekk med feltantrekk i ørken- og kakiutgaver. Ørken- og kakiuniformer skal kun bæres i internasjonal tjeneste når klimaforholdene gjør det nødvendig, og ikke i Norge.

Ved anledninger hvor militært personell deltar samlet i møter, konferanser, tilstelninger ol., skal det tilstrebes et ensartet antrekk. Beslutning om dette treffes av sjefen, eller den som innkaller til samlingen.

Under- og mellombekledning utlevert ved annen avdeling er tillatt der dette er hensiktsmessig og forsvarlig og etter sjefens vurdering ikke går imot prinsipper for enhet og likhet.

2.2.3 Fastsatt modell og snitt

Der det gjennom forsvarsgrenenes bestemmelser er satt krav til bruk av uniform iht. fastsatt modell, levert av leverandør som Forsvaret har avtale med, skal denne alltid benyttes. Der det i de grenvise uniformsbestemmelsene er gitt åpning for det, kan tilsvarende handelsvarer benyttes hvis disse samsvarer med den generelle beskrivelse av effekten. Personell som anskaffer eget uniformsutstyr, plikter å påse at det er reglementert. For bæring av godkjente merker og tegn, henvises det til pkt. 2.4.

Det er ikke tillatt å endre, ved mål- eller skreddersøm eller annen tilpassing, uniformens snitt på en slik måte at uniformens snitt eller uttrykk avviker fra fastsatt modell.

2.2.4 Vedlikehold

Uniformer og uniformseffekter skal vedlikeholdes, stelles og oppbevares slik at de til enhver tid ser ordentlige ut, at fasongen beholdes og at varigheten forlenges. Uniformsplagg, distinksjoner, uniformstegn, båndstriper ol., skal skiftes ut før de blir tydelig slitt eller upassende. Sko og støvler skal være pusset og i god stand.

2.2.5 Komplette uniformsutstyr

Personellet skal ha komplett uniformsutstyr til enhver tid. Utstyr som blir ødelagt eller går tapt skal kompletteres umiddelbart.

På reise eller annen tjeneste utenfor eget tjenestested medbringes det uniformsutstyr som oppdragets art måtte tilsi.

2.2.6 Kassering og salg

Når uniform eller uniformseffekter ikke lenger skal benyttes, skal de kasseres. Når uniform eller uniformseffekter kasseres, skal det sørges for at distinksjoner, merker, båndstriper og uniformsknapper fjernes, og at uniformen eller uniformseffekten klippes i stykker eller destrueres på annen måte. Militært tilsatte med uniformsplikt kan selge pent brukte uniformer eller uniformseffekter til andre militært tilsatte. Dette for å hindre at uniform eller uniformseffekter misbrukes av utenforstående, jf. pkt. 1.4.

2.2.7 Sommerantrekk

Sommerantrekk kan benyttes til erstatning for Tjenesteantrekk og Kontorantrekk når værforholdene tillater det.

2.2.8 Antrekk i dårlig vær

Hvis ikke annet er bestemt, kan skjerf og yttertøy brukes av den enkelte avhengig av årstid og værforhold. Ved oppstilling eller andre formelle anledninger, vil eventuelt bruk av yttertøy bli beordret.

Jakke-, kappe- eller frakkekrage kan unntaksvis brukes oppslått ved særlig dårlig vær.

2.2.9 Lettelser i antrekk

Lettelser i antrekk tillates ikke ved anledninger av formell eller representativ art.

Militært tilsatte kan hele året gi lettelser i antrekk for sitt personell for enkelttilfeller innenfor et avgrenset område, avhengig av tjenesten som utføres og forholdene for øvrig.

2.2.10 Vernehensyn

Avdelingssjef kan fastsette endringer i antrekk og bruk av vernebekledning for enkeltpersoner og grupper av personell med utgangspunkt i vernebestemmelser for den enkelte arbeidsplass, eller i situasjoner der det å følge uniformsbestemmelsene innebærer en risiko for skader eller uønskede hendelser.

2.2.11 Graviditet

Gravide kan bruke egne uniformer under graviditeten. Sivile klær kan nyttes i stedet for uniform når forholdene tilsier det. Tillatelse gis av nærmeste foresatte.

2.2.12 Uniformsgodtgjøring⁴

Militært tilsatte som har plikt til å holde seg med uniform etter forsvarsgrenenes regler tilkommer uniformsgodtgjøring med en månedlig sats for ivaretagelse av denne plikten. Uniformsgodtgjøringen tilstås både ved tjeneste i inn- og utland.

Uniformsgodtgjøringen er ment å dekke ca. 2/3 av de uniformspliktiges gjennomsnittsutgifter til å anskaffe og vedlikeholde pliktige uniformseffekter. Godtgjøringen reguleres på grunnlag av Forsvarets uniformsutsalgs priser på avtalt tidspunkt. Det er fastsatt slitingsterminer for de enkelte plagg.

2.2.13 Uniformsutgifter ved midlertidig disponering til høyere grad⁵

Utgifter til skifte av distinksjoner, samt eventuelt hodeplagg, skal dekkes av den avdeling som disponerer militært tilsatte. Det samme gjelder ved tilbakeføring i grad.

⁴ Jf. Særavtale om merutgiftsdekning, ulempe- og risikokompensasjon for Forsvaret - kvarterbestemmelser med mer.

⁵ Jf. Særavtale om merutgiftsdekning, ulempe- og risikokompensasjon for Forsvaret - kvarterbestemmelser med mer.

2.2.14 Konvertering til annen forsvarsgren⁶

Når militært tilsatte med uniformsplikt konverterer til ny forsvarsgren, skal utgifter til endret uniformssats dekkes av avdelingen som skal disponere den militært tilsatte. Forutsetningen er at den militært tilsatte tidligere har full uniformssats i sin forrige forsvarsgren.

Tilsvarende gjelder for militært tilsatte som konverterer ved oppstart på krigsskole.

2.3 Uniformsartikler m.m.

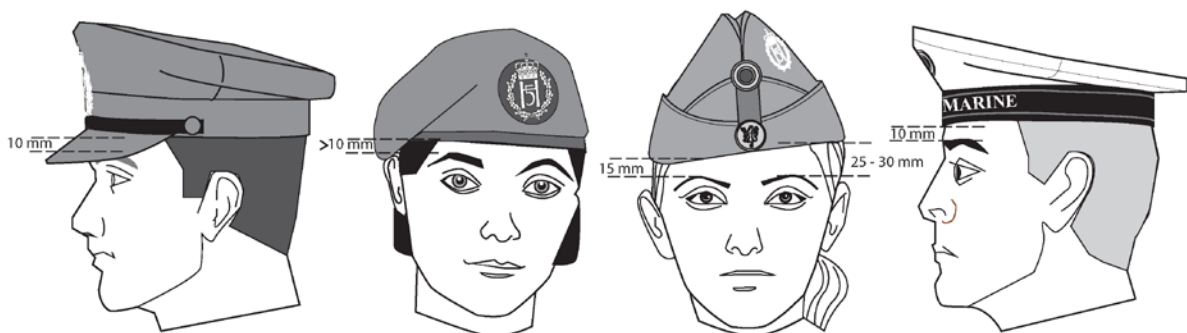
2.3.1 Uniformslue og hansker

Uniformsluen er en del av uniformen og skal bæres over le og utendørs forøvrig når ikke spesielle lettelser i antrekket er gitt. Ved oppstillinger innendørs skal lue normalt bæres. Væpnet vakt skal normalt bære lue innendørs. Sjøfører i tjenestebil skal ha luen på.

Luen skal tas av når man kommer inn i kantiner eller i messer hvor det spises og i rom hvor religiøs handling forrettes. I innelukket bil kan luen tas av.

Når lue og hansker ikke bæres, men medbringes innendørs, skal luen bæres under venstre arm og hanskene i venstre hånd. Luen skal bæres med pullen ut og skyggen fram, og hanskene sammenbrettet med fingrene fram.

Luer skal bæres rett på hodet, nedre kant skal være horisontal. På beret skal svetteremmen sitte vannrett og pullen trukket over mot høyre. Når lue bæres, skal ikke håret være synlig under luekanten i pannen.

2.3.2 Navneskilt og navnebånd

Militært personell skal bære navneskilt i tjenesten på alle antrekk, unntatt parade- og messeantrekk. Navneskiltet skal være i sort utførelse med hvite bokstaver⁷. Høyde 23 mm og lengde 78 mm. Etternavnet graveres med store bokstaver, og skal være sentrert i skiltets lengderetning (se illustrasjon nedenfor). Navneskiltet skal kun inneholde etternavn. Bokstavhøyden skal være mellom 7 og 14 mm avhengig av navnelengden.

NORMANN

Navneskiltet skal bæres på høyre side av brystet, justert for eventuelle brysttegn. Se spesifisering i forsvarsgrenenes uniformsbestemmelser for plassering på det enkelte plagg.

På grønne feltantrekk skal grønt navnebånd med sort skrift brukes, og på sandfarget feltantrekk (ørken og kaki) skal sandfarget navnebånd med brun skrift brukes. På Lett felt blå og blå fleeejakke skal blått navnebånd med hvit skrift brukes.

⁶ Jf. skriv 2001/20442-5/FO/P&Ø/271 av 2002-06-21.

⁷ Navneskilt av tidligere modell med heraldisk våpen kan benyttes til de utslitt / brukt opp.

2.3.3 Lommer

Lommer må ikke overlenses slik at de mister sin fasong. Lommer skal normalt være kneppet igjen, og gjenstander som bæres i lommer skal normalt ikke være synlige.

Klokkekjeder kan bæres til messeantrekk (Sjø og Luft) og penner kan bæres i pennelommer.

Det er ikke tillatt å gå med hendene i lommene.

2.3.4 Solbriller

Solbriller kan benyttes til samtlige antrekk, unntatt paradeantrekk.

Solbriller skal ikke benyttes på oppstillinger, uten spesiell tillatelse.

Solbriller skal ha en ensfarget innfatning i mørk brun eller sort. Utførelsen kan være i metall eller plast i en enkel og nøytral utførelse. Brillerglasset skal være i mørk farge og ikke-reflekterende.

Solbriller som utleveres iht. regulativ kan benyttes til alle feltantrekk.

Ordinære briller som endrer farge ved sterkt lys kan brukes til alle antrekk.

I møte og i samtale med andre personer, skal solbrillene tas av.

2.3.5 Refleks

Alt personell skal bruke refleks (brikke eller bånd) ved ferdsel på trafikkert vei. Refleksen skal være godt festet på den delen av kroppen som normalt vender mot veiens midte.

For utfyllende bestemmelser om bruk av refleks i tjenesten, henvises det til *UD 2-1 Forsvarets sikkerhetsbestemmelser for landmilitær virksomhet*.

2.3.6 Sørgebånd

Ved dødsfall i kongefamilien skal offiserer og befal i parade- eller tjenesteantrekk etter nærmere ordre bære et 8 cm bredt sørgebånd om venstre overarm midt mellom skulderen og albuen.

2.3.7 Sivile effekter

Normalt tillates ikke sivile effekter brukt sammen med uniform.

Det gjøres unntak for følgende:

- a) Sort paraply kan brukes til uniform ved forflytninger enkeltvis.
- b) Sivil hjelm for kjøretøy eller sykkel kan brukes til uniform. Så snart kjøretøy eller sykkel er parkert, skal hjelm tas av og reglementert hodeplagg nyttes.
- c) Hodetelefoner, handsfree o.l. skal ikke nyttes under forflytning til fots.
- d) Sivile sekker og vesker i nøytrale farger (sort, brun, kaki eller grønn) med militært preg kan brukes til uniform.
- e) Sivile merker for markering av merkedager eller aksjoner (17. mai, minnedag, innsamlingsaksjon o.l.) kan brukes for å markere vedkommende dag, men skal kun brukes på selve dagen. Slike merker skal bæres sentrert på venstre lommeklaff eller tilsvarende.

2.4 Merker og tegn

2.4.1 Generelt

Forsvarsgrensjefene bestemmer hvilke merker og tegn som kan bæres på de respektive forsvarsgreners uniformer.

Merker og tegn som ikke er formelt godkjent av Forsvarssjefen eller forsvarsgrensjefene, skal ikke bæres til uniform. Godkjente merker og tegn vil fremgå av forsvarsgrenenes uniformsbestemmelser.

2.4.2 Dekorasjoner

Militært personell har plikt til å bære tildelte offisielle norske dekorasjoner til de enkelte uniformsantrekk som angitt i de grenvise uniformsbestemmelsene. Jf. for øvrig *Direktiv for bruk og bæring av dekorasjoner, ordner og medaljer i Forsvaret*.

2.4.3 Avdelingsmerker og flagg

På tjenesteuniform bæres avdelingenes heraldiske våpenmerker i farger på venstre arm. Ingen avdelings- eller operasjonsmerker skal bæres på høyre arm på tjenesteuniform.

Heraldiske merker i farger bæres normalt ikke på feltantrekk. Spesielle regler kan gjelde for feltantrekk brukt som permisjonsantrekk, samt for enkelte avdelinger som regulert i de grenvise uniformsbestemmelsene.

På feltantrekk bæres merkene i nedtonet utgave, både i grønt/sort og i kaki/brunt. På Lett felt blå bæres fargede heraldiske merker.

Avdelinger som inngår i høyere forband (f.eks. i Brig N, i 132 LV o.l.) bærer høyere forbands merke på venstre arm på feltantrekk. Egen avdelings merke bæres på høyre arm på feltantrekk.

Det norske flagg bæres alltid i farger, og skal heller ikke bæres nedtonet på feltuniform.

2.4.4 Utdanningstegn

Utdannings- eller skoletegn fra norsk eller utenlandsk nivågivende utdanning kan bæres, jf. de forsvarsgrenvise uniformsbestemmelsene.

2.4.5 Kvalifiseringstegn og spesialisttegn

Det kan, i tillegg til våpentegn, bransjetegn og fallskjermvinge, bæres ett kvalifiseringstegn og ett spesialisttegn på uniformen iht. respektive forsvarsgreners bestemmelser.

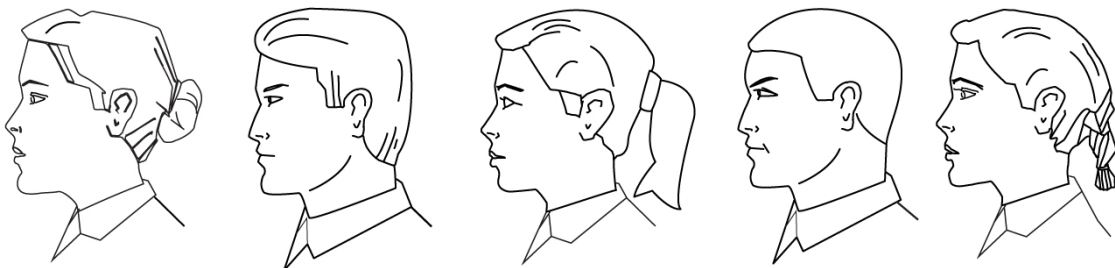
Det skal utvises nøkternhet ved bruk av slike tegn, og uniformen skal holdes ren slik vår tradisjon tilsier.

2.5 Hår, smykker og tatoveringer

2.5.1 Hår, skjegg, kinnskjegg og bart

Hår, skjegg, kinnskjegg og bart skal være velpleid, ha en naturlig farge og en nøytral fasong. For tjeneste i Hans Majestet Kongens garde gjelder egne bestemmelser.

Når uniform bæres, skal håret være arrangert slik at det ikke faller nedenfor øvre kant av jakke- eller skjortekrage, eller over øynene. Alternativt kan håret settes opp f.eks. i én løsthengende flette, én hestehale, én knute sentrert på bakhodet eller ved bruk av hårnett.

Ved frammøte til militærtjeneste kan velpleid skjegg, kinnskjegg og bart fortsatt bæres. Anlegg av skjegg, kinnskjegg og bart under førstegangstjenesten kan tillates av avdelingssjef etter søknad. Slik tillatelse gis ikke hvis særlige hensyn – f.eks. forestående parade eller annen tjeneste – taler mot det. Militært tilsatte kan anlegge og bære skjegg, kinnskjegg og bart. Felles for alt militært personell er at skjegg, kinnskjegg og bart skal dekke huden slik at personellet ikke ser ubarbert ut. Pynt i skjegg, kinnskjegg og bart er ikke tillatt (smykker, fletter e.l.).

Hårfrisyrer eller fasonger på skjegg, kinnskjegg og bart skal ikke hindre korrekt bæring av hodeplagg eller andre effekter som f.eks. hjelm og vernemaske. Det må heller ikke hindre forsvarlig behandling av maskiner og ømfintlige instrumenter, samt ikke være til hinder for hygieniske krav.

Dersom sikkerhetsmessige, hygieniske eller andre spesielle forhold (f.eks. oppstilling, parade eller vaktjeneste) gjør det nødvendig å ha kortere hår, skjegg, kinnskjegg eller bart enn det som normalt er tillatt, kan dette pålegges av avdelingssjef.

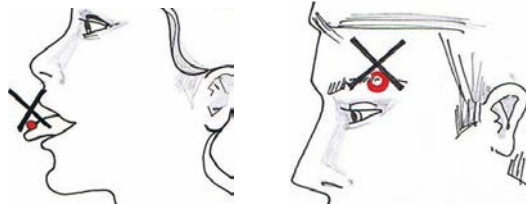
Hårnåler, -nett, -strikk og kammer i hårets farge tillates brukt. Hårbånd, sløyfer o.l. er ikke tillatt.

2.5.2 Smykker m.m.

Armbåndsur eller tilsvarende tillates båret til alle uniformer. Slike gjenstander skal være av alminnelig størrelse og nøytralt utseende.

Det skal vises diskresjon i bruk av kosmetikk.

Halskjede, smykker og piercing skal bæres skjult og mot bar hud. Piercing i tungen anses ikke som skjult, og er ikke tillatt.

Ørepynt som ikke er hengende kan bæres. Øreringer med liten diameter som slutter tett til øret regnes her ikke som hengende.

Det er kun tillatt med én ørepynt i hvert øre. Denne skal være midtsentrert i øreflippen.

2.5.3 Tatoveringer

Tatoveringer som kan være støtende skal dekkes til når uniform bæres. Det er opp til avdelingssjef å avgjøre hvorvidt tildekking av tatovering skal skje.

Tatoveringer i ansiktet er ikke tillatt.

2.6 Religiøse symboler og effekter

2.6.1 Generelt

Religiøse symboler knyttet til de største offisielt registrerte trossamfunnene i Norge er tillatt brukt til uniform i Forsvaret.

Retten til og begrensningene i bruk av religiøse symboler gjelder uavhengig av personellkategori. De tillatte religiøse symbolene kan benyttes til alle uniformer og i de fleste tjenestesammenhenger.

Avdelingssjef skal vurdere hvorvidt bruken av religiøse symboler kan komme i konflikt med krav til helse, sikkerhet eller operativ evne eller effekt. Eventuelle restriksjoner i bruken av tillatte religiøse symboler må vurderes på et individuelt og saklig grunnlag.

For tjeneste i Hans Majestet Kongens garde gjelder egne bestemmelser.

Følgende fellesregler gjelder med hensyn til alle religioner:

- Hår, skjegg, kinnskjegg og bart skal være velpleid.
- Anheng, kjeder og lignende skal bæres skjult under uniformen.

2.6.2 Kristendom

Under gudstjeneste kan kvinner dekke til håret med et ensfarget tørkle i sort uten pynt.

Symboler og plagg som benyttes av prest tilknyttet feltprestkorpset er regulert gjennom egne bestemmelser, og omhandles dermed ikke i dette regelverket.

2.6.3 Islam

Kvinner kan benytte skjorte med lange ermer, selv om resten av avdelingen går med uniform med korte eller oppbrettede ermer. Alternativt kan det benyttes en sort langermet trøye under uniformsskjorten.

Hijab er tillatt dersom den følger hodeformen og ikke er flagrende. Den skal være sort ensfarget og uten pynt. Hijab erstatter ikke militært hodeplagg, og skal derfor brukes under de ordinære militære hodeplaggene.

Niqab, jilbab, burka og eventuelle andre plagg som skjuler ansiktet og/eller uniformen er ikke tillatt.

2.6.4 Sikhisme

Kesh betyr å la alt hår forbli uklippet. Håret skal likevel være velpleid. Ved langt hår skal dette bæres i en knute enten på toppen av hodet eller i nakken. Hårknuten kan dekkes av en *turban* eller en *patka*. Ved langt skjegg skal skjeggnett benyttes.

Turban kan erstatte annet militært hodeplagg. Den skal normalt være av samme farge som hodeplagget til de øvrige i avdelingen. Pannebåndet i turbanen skal være sort. Luetegn skal festes på turbanen slik at de er sentrert rett over pannebåndets triangel.

Bruk av hjelm eller annen verneutrustning er ikke alltid forenlig med bruk av turban. I slike tilfeller kan en *patka* benyttes. Hvis *patka* benyttes skal denne være sort ensfarget. *Patka* erstatter ikke militært hodeplagg, og skal derfor brukes under de ordinære militære hodeplaggene.

Kara er et armbånd av stål. Det kan bæres på høyre håndledd, og er tillatt brukt så lenge det ikke kommer i konflikt med krav til helse, sikkerhet eller operativ evne eller effekt.

Kirpan er en symbolsk kniv. Den kan bæres over skjorte. Når jakke benyttes, bæres kirpan innenfor denne. Bæring av kniv i det offentlige rom gjøres i henhold til lokale politivedtekter.

2.6.5 Jødedom

Kippa er en kalott som dekker hodets krone. Den erstatter ikke militært hodeplagg, men mannlige medlemmer av det mosaiske trossamfunn kan benytte sort kippa uten pynt når militært hodeplagg ikke benyttes.

Det er tillatt å bære tzitzit (et poncholiknende plagg) under uniformen.

Medlemmer av det mosaiske trossamfunn skal ikke pålegges å bære klesplagg hvor ull og lin er sydd sammen.

3 Sivilt antrekk

3.1 Sivilt antrekk i tjenesten

Avdelingssjef kan gi tillatelse til at militært personell i visse tjenestestillinger, som hovedsakelig samarbeider med sivile, kan nytte sivilt antrekk.

Militært personell som er midlertidig utlånt eller gjør fast tjeneste ved sivile institusjoner, kan bære sivilt antrekk hvis dette tillates av institusjonens sjef.

Antrekket skal være helt, pent og rent.

3.2 Sivilt antrekk på fritiden

Avdelingssjef kan gi særbestemmelser om bruk av sivilt antrekk om bord og i garnison.

Ved behov kan lokale bestemmelser vedrørende bruk av sivilt antrekk tas inn i messereglement eller lignende.

3.3 Uniformseffekter til sivilt antrekk

Det er ikke tillatt å benytte uniformseffekter til sivilt antrekk, med unntak av uniformslue som angitt i pkt. 2.1.9.

Under- og mellombekledning kan benyttes, såfremt militære symboler ikke er synlig.

4 Kleskode for sivilt tilsatte

Antrekket til sivilt tilsatte skal være helt, pent og rent.

Sivilt tilsatte i staber skal i størst mulig grad følge kleskoden til militært tilsatte.

5 Korresponderende antrekk

5.1 Korresponderende antrekk mellom forsvarsgrenene

Matrisen nedenfor viser korresponderende antrekk mellom forsvarsgrenene, felles betegnelser på antrekkstyper og samordnet innhold innen hvert antrekk.

		Forsvarsgren		
Felles benevnelse / Lang tittel	Kort tittel	Hæren	Sjøforsvaret	Luftforsvaret
Paradeantrekk 1 <i>Full Ceremonial Dress</i>	P1	Tjenesteuniform⁸ Sko, skyggelue (OF) eller beret (OR), langermet skjorte, slips, sorte hansker, store medaljer. Offiserer og befal bærer kryssbandolær og sabel. Grenaderer bærer sort lakkbelte. Paradestøvler eno.	Tjenesteuniform Sko, skyggelue, hvit skjorte, slips, sorte hansker, sabel m/ geheng og store medaljer. Kvinner skal bruke bukser.	Tjenesteuniform Sko, skyggelue, hvit skjorte, slips, hvite hansker, paradebelte, kårde m/ geheng og store medaljer.
Paradeantrekk 2 <i>Ceremonial Dress</i>	P2	Tjenesteuniform⁹ Som P1, men båndstriper erstatter store medaljer.	Tjenesteuniform Som P1, men båndstriper erstatter store medaljer.	Tjenesteuniform Som P1, men båndstriper erstatter store medaljer.
Paradeantrekk 3 Seremoniantrekk <i>Ceremonial Dress – Individual</i>	P3	Tjenesteuniform Sko, skyggelue (OF) eller beret (OR), hvit skjorte, slips, hvite hansker, båndstriper. Offiserer og befal bærer kryssbandolær. Grenaderer bærer sort lakkbelte.	Tjenesteuniform Som P2, men uten sabel. Kvinner kan bruke skjørt og pumps. (Lange støvletter kan brukes i vinterperioden).	Tjenesteuniform Som P2, men uten kårde.

⁸ På ordre bæres Hærens antrekk M1 som ekvivalent (avhenger av anledning, reguleres i invitasjon/ordre).

⁹ På ordre bæres Hærens antrekk M2 som ekvivalent (avhenger av anledning, reguleres i invitasjon/ordre).

<p>Messeantrekk 1 (Mørk uniform 1/ Hæren) Mess Dress – Full Ceremonial Evening ("White Tie")</p>	<p>M1</p>	<p>Mørk uniform Jakke og bukse mørk blå (evt. mørk grønn KAV) m/beiser etc. iht. tjenestefelt (egen uniform for generalitetet). Belte galla (evt. lakkbelte). Lue, mørk blå. Store medaljer. Skulderfletninger iht. tjenestefelt og grad. Hansker, hvite (glacé). Sabel (kan unnlates ved innendørs arrangement der bruk av sabel er uhensiktsmessig). Sko/ pumps, sorte lakk. Kvinner kan bære skjørt, mørk blå m/ beiser iht. tjenestefelt.</p>	<p>Messeuniform Kort messejakke, messebukse, skyggelue, skjorte med stivet bryst, sort sløyfe, hvit vest, hvite hansker (glacé), lakksko og miniatyr-medaljer. Kvinner bærer langt skjørt, pumps og sort kragebesetning. Menn kan bære livkjole istedenfor kort jakke.</p>	<p>Messeuniform Kort messejakke, messebukse, skyggelue (utendørs), skjorte med stivet bryst, hvit sløyfe, hvit vest, hvite hansker (glacé), lakksko og miniatyr-medaljer. Kvinner bærer langt skjørt, pumps og hvit kragebesetning. Menn kan bære livkjole istedenfor kort jakke.</p>
<p>Messeantrekk 2 (Mørk uniform 2/ Hæren) Mess Dress ("Black Tie")</p>	<p>M2</p>	<p>Mørk uniform Jakke og bukse mørk blå (evt. mørk grønn KAV) m/beiser etc., iht. tjenestefelt (egen uniform for generalitetet). Lue, mørk blå. Båndstriper. Vanter, hvite. Sko/pumps, sorte (evt. lakk). Kvinner kan bære skjørt, mørk blå m/ beiser etc., iht. tjenestefelt.</p>	<p>Messeuniform Kort messejakke, messebukse, skyggelue, sort vest, smokingskjorte, sort sløyfe, miniatyr-medaljer og lakksko. Kvinner bærer langt skjørt, pumps og sort kragebesetning. Menn kan bære livkjole istedenfor kort jakke.</p>	<p>Messeuniform Kort messejakke, messebukse, skyggelue, blå vest, smokingskjorte, sort sløyfe, miniatyr-medaljer og lakksko. Kvinner bærer langt skjørt, sort kragebesetning og pumps.</p>
<p>Messeantrekk 3 Optional Mess Dress</p>	<p>M3</p>	<p>Tjenesteuniform Skyggelue (OF) eller beret (OR), sko, hvit langermet skjorte, sort slips, båndstriper og sort veske (kvinner). Kvinner kan bære skjørt og pumps sammen med Jakke,</p>	<p>Tjenesteuniform Skyggelue, hvit skjorte, sort sløyfe og båndstriper. Kvinner bærer kort skjørt, pumps og sort kragebesetning.</p>	<p>Tjenesteuniform Skyggelue, hvit skjorte, sort sløyfe og båndstriper. Kvinner bærer kort skjørt, pumps og sort sløyfe.</p>

		<p>tjeneste i stedet for bukser. Kvinner kan alternativt bære "draktuniform", sort veske, pumps, hvite vanter, hvit langermet skjorte med sort slips, båndstriper, hvite vanter.</p> <p>Kryssbandolær, lakkbelte eller lær jakkebelte bæres ikke til dette antrekket.</p> <p>NB: Brukes kun innendørs.</p> <p>M3 kan ses i sammenheng med <i>P3/Ceremonial Dress Individual</i>, som nyttes utendørs.</p>		
<p>Tjenesteantrekk 1 <i>Service Dress – Formal</i></p>	T1	<p>Tjenesteuniform</p> <p>Sko, skyggelue (OF) eller beret (OR), langermet skjorte, slips, hansker, båndstriper, kryssbandolær (evt. lakkbelte). Beret kan erstatte skyggelue (OF).</p>	<p>Tjenesteuniform</p> <p>Sko, skyggelue, skjorte, slips, sorte hansker og båndstriper.</p> <p>Kvinner kan bruke skjørt og pumps. Støvletter kan brukes vinterstid.</p>	<p>Tjenesteuniform</p> <p>Sko, skyggelue, blå skjorte, slips, sorte hansker og båndstriper.</p> <p>Kvinner kan bære skjørt og pumps.</p>
<p>Tjenesteantrekk 2 <i>Service Dress - Informal</i></p>	T2	<p>Tjenesteuniform</p> <p>Sko, skyggelue (OF) eller beret (OF og OR), langermet skjorte, slips og båndstriper. Kvinner kan også bruke draktjakke som erstatning for Jakke, tjeneste, men kun sammen med skjørt. Kvinner kan bære skjørt med pumps/støvletter.</p>	<p>Tjenesteuniform</p> <p>Som T1.</p>	<p>Tjenesteuniform</p> <p>Sko, båtlue eller beret, blå skjorte, bukse og slips. Kvinner kan bære skjørt og pumps.</p>

<p>Sommerantrekk <i>Short Sleeves Shirt</i></p>	<p>S</p>	<p>Kortermet skjorte (evt. skjorte med oppbrettede ermer), sko, tjenestebukse, belte og beret. Båndstriper kan bæres, men skal bæres når S brukes til erstatning for T1, og når S brukes i sosial sammenheng, f.eks. i mottakelser. Kvinner kan bære skjørt, pumps, kortermet skjorte uten slips (evt. oppbrettede ermer), veske. Støvletter ikke tillatt. Hvis T-skjorte nyttes skal den være hvit.</p>	<p>Kortermet skjorte, hvit (tropeskjorte), sko, bukse, sort lærbelte, båndstriper og skyggelue. Kvinner kan bære skjørt og pumps. Støvletter er ikke tillatt. Beret er tillatt. Hvis T-skjorte nyttes, skal den være hvit.</p>	<p>Kortermet skjorte, blå (evt. skjorte med oppbrettede ermer), sko, tjenestebukse, belte og båtlue/beret. Båndstriper kan bæres, men skal bæres når S brukes til erstatning for T1, og når S brukes i sosial sammenheng, f.eks. i mottakelser. Kvinner kan bære skjørt og pumps. Kvinner bruker sko til bukse. Støvletter ikke tillatt. Hvis T-skjorte nyttes, skal den være hvit.</p>
<p>Kontorantrekk 1 <i>Pullover Sweater/ Routine Working Dress</i></p>	<p>K1</p>	<p>Kontorgenser, langermet skjorte, tjenestebukse, sko, beret og slips. Kvinner kan bære skjørt, pumps/støvletter. Kortermet skjorte kan bæres under genseren med slips. NB: Normalt innendørs! Kan brukes sammen med hodeplagg ved korte opphold uten dørs, eller ved forflytning mellom bygninger.</p>	<p>Kontorgenser, langermet skjorte, tjenestebukse, sko, skyggelue og slips. Kvinner kan bære skjørt og pumps. Støvletter kan brukes vinterstid. NB: Normalt innendørs! Kan brukes sammen med hodeplagg ved korte opphold uten dørs, eller ved forflytning mellom bygninger.</p>	<p>Kontorgenser, langermet skjorte, tjenestebukse, sko, båtlue/beret og slips. Kvinner kan bære skjørt og pumps. Støvletter kan brukes vinterstid. NB: Normalt innendørs! Kan brukes sammen med hodeplagg ved korte opphold uten dørs, eller ved forflytning mellom bygninger.</p>
<p>Kontorantrekk 2 <i>Long Sleeved Shirt</i></p>	<p>K2</p>	<p>Langermet skjorte Som K1, men uten kontorgenser. NB: Kun innendørs!</p>	<p>Langermet skjorte Som K1, men uten kontorgenser. NB: Kun innendørs!</p>	<p>Langermet skjorte Som K1, men uten kontorgenser. NB: Kun innendørs!</p>

5.2 Ekvivalente militære og sivile antrekk

Matrisen nedenfor viser ekvivalente militære og sivile antrekk med engelsk benevnelse.

Militær benevnelse	Sivil benevnelse	Engelsk benevnelse (sivil)
<u>For Sjø og Luft:</u> Messeantrekk 1 (M1) (kun som aftenantrekk). <u>For Hæren:</u> Mørk uniform (M1)	Galla	White Tie
<u>For Sjø og Luft:</u> Messeantrekk 2 (M2) (kun som aftenantrekk). <u>For Hæren:</u> Mørk uniform 2 (M2)	Smoking	Black Tie
Messeantrekk 3 (M3)	Mørk dress	Dark suit
Paradeantrekk 1 (P1)	Mørk dress	Dark Suit
Paradeantrekk 2 (P2)	Mørk dress	Dark Suit
Paradeantrekk 3 (P3) (Seremoni)	Mørk dress	Dark Suit
Tjenesteantrekk 1 (T1)	Dress eller Jakke og bukse	Suit
Tjenesteantrekk 2 (T2), Sommerantrekk (S) og Kontorantrekk 1 (K1) og 2 (K2).	Jakke og bukse uten slips, genser og bukse, kortermet skjorte. (Ikke jeans)	Informal / Casual

5.3 Riktig antrekk til ulike anledninger

Nedenfor vises hvilket antrekk som normalt skal brukes ved de anledningene som er listet i matrisen.

Avdelingssjef kan beordre annet antrekk i gitte situasjoner eller når forholdene tilsier det, men skal uansett følge de respektive forsvarsgreners uniformsbestemmelser for det antrekket som beordres.

Personell med en seremoniell rolle kan benytte penere antrekk enn det som er angitt nedenfor.

Vedrørende antrekk for HV-personell som ikke har uniformsplikt, se *Uniformsbestemmelser for Heimevernet TJ 20-12-3*.

Se matrisen for *korresponderende antrekk* for lang benevnelse på antrekkene.

Anledning	Felles antrekk for alle forsvarsgrener
<u>Ved H M Kongens tilstede-værelse:</u> <ol style="list-style-type: none"> Audiens Foretrede Inspeksjon 	Felles antrekk for de 3 nevnte anledningene: P1
<u>Mottakelser:</u> <ol style="list-style-type: none"> Slottsmiddag Statsbesøk Messeaften Andre mottakelser 	<ol style="list-style-type: none"> M1 P1 M2 T1

Stortingets åpning/lukking	P1
Religiøse handlinger: 1. Bryllup 2. Begravelse 3. Andre religiøse handlinger	1. M1 (brud/brudgom), M2 (gjester) eller M3 P1 for Sjø og Luft før kl. 1500, både for brudgom og gjester. Ellers antrekk som angitt i invitasjonen. 2. P3 3. P3 eller T1
Seremonier: 1. Medaljeparade 2. Faneoverrekkelse 3. Bekransning 4. Avduking 5. Båremottakelse 6. Markeringer 8. mai og Minnedagen i november 7. Nasjonaldag 8. Formelt avdelingsarrangement	1. P1 (tilpasses ved tildeling i INTOPS) 2. P1 3. P3 4. P3 5. P3 6. P3 7. P3 (M2 eller P3 for Hær) 8. P3 (M2 eller P3 for Hær)
Inspeksjon av høyere sjef	T1
Fremmøte ved nytt tjenestested (når man melder seg til tjeneste for sjefen)	T1
Overtakelse/avlevering av kommando	T1
Konserter: 1. Festkonsert på kveldstid 2. Annen konsert	1. P3 (M2 eller P3 for Hær) 2. T1

6 Ikrafttredelse

Bestemmelse om uniformer trer i kraft 2020-10-01. Samtidig settes Bestemmelser om uniformer av 2018-07-01 ut av kraft.